

Het gedrag van Caelius (vragen pag. 38)

- 38 dat deze strenge man ook Caelius kan aanspreken op diens wellustig gedrag
39 Clodia beschuldigt Caelius van zaken waarmee zij zelf instemde, zoals haar aanklagers toegeven (r. 138 *idemque significant nihil se te invita dicere*).

Clodia's broer spreekt (vragen pag. 39)

- 40 a – *propter nescioquam, credo, timiditatem et nocturnos quosdam inanes metus*: Clodius is bang in het donker.
– *pusio cum maiore sorore*: als een klein kind bij zijn oudere zuster
b dat Clodius en Clodia een incestueuze verhouding hebben
c in r. 91-2: *cum istius mulieris viro – fratrem volui dicere; semper hic erro*
41 r. 152 *tuis copiis*: door haar rijkdom
r. 152-3 *tua dona*: door geschenken

Twee vaders (vragen pag. 42)

- 42 dat hij kennis had gemaakt met een vreemde vrouw
(r. 167 *Cur alienam mulierem nosti?*)
43 coniunctivus van het imperfectum: het is een irrealis van het heden
44 omdat Caelius geen uitgaven heeft gedaan om Clodia voor zich te winnen
(r. 171 *nulli sumptus*), geen financiële schade heeft geleden (r. 171 *nulla iactura*) en geen lening heeft afgesloten (r. 171 *nulla versura*)
45 Rome is nu eenmaal een stad waarin kwaadsprekerij hoogtij viert (r. 172-3 *Quotus quisque ... t/m ... civitate?*).
Bovendien was Caelius Clodia's buurman, zodat het helemaal geen wonder is dat men over hen roddelde (r. 173-4 *Vicinum ... t/m ... potuit?*).
46 r. 182-3 *aleret adulescentes; parsimoniam patrum suis sumptibus sustineret*
47 Caelius heeft Clodia wel eens al te joviaal en vrijmoedig gegroet (r. 184-5 *si quis hanc paulo liberius salutasset*).
48 (verontwaardigde) retorische vragen

De deugden van vroeger (vragen pag. 42)

- 49 De Romeinen waren meer mensen van de praktijk, die een strenge moraal handhaafden. De Grieken waren meer geleerden, die over morele kwesties schreven.

Vroeger (vragen pag. 43)

- 50 door het polysyndeton r. 252 *et nostra et patrum maiorumque (memoria)*
51 a r. 258 *nimia libertas* (een al te grote losbandigheid)
r. 259 *profusa luxuries* (een onmatige zucht naar weelde)
r. 259 *magnitudo aeris alieni* (grote schulden)
r. 259 *sumptus* (hoge uitgaven)
r. 259 *libidines* (wellustige uitpattingen)
b r. 260 *virtutibus*

Luxe-leven tegenover retorica (vragen pag. 44)

- 52 Caelius is een uitmuntend redenaar. Welnu, voor een carrière als redenaar moet men hard werken en zich alle genoegens onzeggen (r. 293-6) en dit is niet met een luxe-leven te verenigen.

Een opdringerige hoer (vragen pag. 45)

- 53 naar r. 314 *meretriciis amoribus*
- 54 Als een *amator*: hij wilde niet Clodia's goede naam te gronde richten maar ging slechts in op de verlangens van Clodia. Clodia heeft zelf het initiatief tot de relatie met Caelius genomen.
- 55 van die van Clodia

Caelius valt niets te verwijten (vragen pag. 46)

- 56 a apostrofe en asyndeton
b Clodia's familie (met name haar broer Clodius) hadden ervoor gezorgd dat Cicero in 58 v. Chr. werd verbannen; tijdens zijn verbanning lieten zij bovendien Cicero's huis verwoesten.
- 57 naar r. 321-9
- 58 r. 334 *tui dissimilis*; ook: r. 333 *si quae mulier sit*
- 59 – hyperbaton: *aliquid ... rationis*
– alliteratie:
aliquid adulescentem; hominem habuisse; perturpe aut perflagitiosum
- 60 Als Clodia geen hoer is, was er niets op tegen dat Caelius een relatie met haar onderhield.
- 61 Als Clodia wel een hoer is, dan heeft zij geen enkele reden om Caelius van onzedig gedrag te beschuldigen; zij was daar dan immers zelf op uit.

Goud en gif (vragen pag. 47)

- 62 a het beeld van een schip
b de beschuldigingen van de aanklagers
c Het ontkomen aan gevaar: zoals een schip tussen gevaarlijke klippen door vaart, zo heeft Cicero met zijn redevoering de gevaarlijke beschuldigingen van de aanklagers afgeweerd.

Het goud van Clodia (vragen pag. 48)

- 63 a in de *argumentatio*
b Cicero komt hier met argumenten die de stelling van de aanklagers ontkrachten en gaat argumenten aanvoeren om zijn eigen gelijk aan te tonen.
- 64 Omdat gezanten (zelfs in oorlogstijd) onschendbaar (*sacrosancti*) zijn. Het is in strijd met het goddelijk recht (*fas*) hun een haar te krenken.

Het vergif (vragen pag. 49)

- 65 *principium invenire – evolvere exitum*
- 66 een aanklacht dat Caelius met het van Clodia geleende goud de moordaanslag op Dio heeft betaald
- 67 de vermeende poging om Clodia te vergiftigen
- 68 om Clodia, die getuige was van het aannemen van het goud waarmee hij de moordaanslag op Dio had gepleegd, uit de weg te ruimen.

Een onwaarschijnlijk verhaal (pag. 51)

- 69 a asyndeton, retorische vraag, anafoor
b De vragen komen allemaal op hetzelfde neer: wie waren Caelius' helpers bij zijn poging Clodia te vergiftigen?
- 70 a het gedrag en het karakter van Caelius
b *ingenium*
- 71 a De slaven van Clodia gingen zo vertrouwelijk met haar om dat ze eerder als vertrouwelingen dan als slaven moeten worden beschouwd.
b De slaven waren zo intiem met hun meesteres dat ze haar nooit zouden verraden, laat staan vergiftigen.
- 72 de aanklagers
- 73 Er zijn twee mogelijkheden: óf Caelius stond met Clodia op goede voet (zoals de aanklagers beweren), óf hij stond dat niet. In het eerste geval zou Caelius hebben geweten dat Clodia's slaven hun meesteres nooit zouden verraden. In het tweede geval zou hij nooit haar slaven, die immers vreemden voor hem waren, hebben kunnen omkopen.

Ongelofelijke brutaliteit (pag. 51)

- 74 Dat Clodia haar echtgenoot Metellus heeft vergiftigd.